

Advies over de opleidingskaart verzorgende/zorgkundige

Vlaamse Onderwijsraad
Koning Albert II-laan 37
BE-1030 Brussel
T +32 2 219 42 99

www.vlor.be
info@vlor.be

Wijs beleid door overleg

Advies op eigen initiatief

**Uitgebracht door de Raad Secundair Onderwijs op 9 mei 2019 met
eenparigheid van stemmen**

Vorbereiding: Ad-hocwerkgroep opleidingskaart verzorgende op 30 april 2019

Dossierbeheerder: Koen Stassen

1 Situering

Het decreet over het stelsel van leren en werken (2008) bepaalt in artikel 30, §2 dat de Vlaamse Onderwijsraad opleidingskaarten adviseert voor de DBSO-opleidingen die niet modulair georganiseerd worden. Deze opleidingskaarten bevatten de competenties die dienen verworven te worden om het certificaat van de opleiding te behalen. Ook een beschrijving van de kwalificatie en een lijst met referenties waarop de competenties gebaseerd zijn, worden toegevoegd. Zodra de Vlaamse Regering haar goedkeuring hecht aan dit advies, krijgen de opleidingskaarten een bindend karakter voor de centra voor deeltijds onderwijs.

2 Aanleiding voor een geactualiseerde opleidingskaart verzorgende/zorgkundige

Verpleegkundigen kunnen een aantal handelingen delegeren aan een zorgkundige. Die handelingen werden vastgelegd in een Koninklijk Besluit. Door een nieuw KB van 27 februari 2019 wordt die lijst uitgebreid en mogen zorgkundigen dus meer verpleegkundige handelingen stellen. De voorwaarde is wel dat die bijkomende verpleegkundige handelingen onderdeel uitmaken van de opleiding zorgkundige. Als dat niet het geval is, moet de zorgkundige een extra opleidingsprogramma volgen van 150 uur.

Het is dus belangrijk om de bestaande opleidingskaart verzorgende/zorgkundige vanaf 1 september 2019 zo aan te passen dat de leerlingen die het traject afronden ook effectief alle verpleegkundige handelingen mogen stellen die aan een zorgkundige kunnen gedelegeerd worden.

Voor de opleidingskaart betekent dit concreet dat er referentiekaders zijn toegevoegd en dat punt 7 werd vervangen door de competenties uit het nieuwe KB. De andere competenties van de opleidingskaart werden niet herwerkt omdat leren en werken uitdooft en de oefening ten gronde zal gebeuren bij de uitwerking van de standaardtrajecten voor duaal leren en de curriculumdossiers.

3 Advies

De Vlor adviseert de minister van Onderwijs om de opleidingskaart verzorgende/zorgkundige voor de lineaire dbso-opleiding goed te keuren (zie bijlage). Deze opleidingskaart werd afgestemd op de meest recente federale regelgeving en garandeert dat de leerlingen die de kwalificatie behalen alle verpleegkundige handelingen mogen stellen die een verpleegkundige naar hen kan delegeren.

Daarnaast vindt de raad het belangrijk dat alle leerlingen die nog afstuderen als zorgkundige met een programma dat nog niet de competenties bevat die beschreven zijn in het nieuwe KB, hierover goed geïnformeerd worden. Ze moeten zich er immers van bewust zijn dat ze een opleiding van 150u moeten volgen om de bijkomende verpleegkundige handelingen te mogen stellen.

Marleen Colpin
secretaris Raad Secundair Onderwijs

Saskia Lieveyns
voorzitter Raad Secundair Onderwijs

DBSO-opleidingskaart verzorgende/zorgkundige

Kerntaken

De verzorgende/zorgkundige staat de verpleegkundige bij op het vlak van zorgverlening. Hij/zij werkt binnen een gestructureerde equipe en onder het toezicht van de verpleegkundige. Hij/zij wordt betrokken bij het bijhouden van het verpleegkundig dossier van de zorgvrager.

De verzorgende/zorgkundige mag welbepaalde verpleegkundige handelingen uitvoeren onder toezicht van een verpleegkundige die hem/haar deze taken toevertrouwt.

De verzorgende/zorgkundige:

bezit de competenties van de verzorgende zoals uitgewerkt in de desbetreffende opleidingskaart

- 1 organiseert de eigen werkzaamheden
- 2 werkt methodisch
- 3 werkt in team
- 4 werkt met en binnen het sociale netwerk van de zorgvrager
- 5 benadert de zorgvrager empathisch
- 6 verplaatst de zorgvrager en begeleidt hem bij de beweging conform het zorgplan
- 7 voert verpleegkundige handelingen uit conform het zorgplan onder supervisie en toezicht van een verpleegkundige
- 8 dient EHBO toe

Referentiekader

- *ILW-opleidingsprogramma verzorgende, VIVO, 2002*
- *ILW-opleidingsprogramma verzorgende/zorgkundige, VIVO, 2009*
- *ILW-opleidingsprogramma logistieke hulp in de verzorgingssector, VIVO, 2002*
- *ILW-opleidingsprogramma logistiek assistent in de ziekenhuizen, VIVO, 2002*
- *Beroepsprofiel verzorgende, SERV, maart 2003*
- *COBRA-fiche verzorgende, VDAB*
- *Koninklijk Besluit van 12 januari 2006 tot vaststelling van de verpleegkundige activiteiten die de zorgkundigen mogen uitvoeren en de voorwaarden waaronder de zorgkundigen deze handelingen mogen stellen*
- *Wet betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen, gecoördineerd op 10 mei 2015 (zoals gewijzigd)*
- *Koninklijk besluit van 27 februari 2019 tot wijziging van het koninklijk besluit van 12 januari 2006 tot vaststelling van de verpleegkundige activiteiten die de zorgkundigen mogen uitvoeren en de voorwaarden waaronder de zorgkundigen deze handelingen mogen stellen*

Opmerking

Dit certificaat kan enkel worden uitgereikt indien de opleiding tenminste 600 uren omvat waarvan minimum 300 uren alternerende tewerkstelling in de residentiële ouderenzorg of in een ziekenhuis.

Competenties

De verzorgende/zorgkundige benadert de zorgvrager vanuit een dynamische mensvisie. Dit betekent dat hij:

- rekening houdt met de ontwikkeling van de zorgvrager op fysiek, psychisch, sociaal-relatieel en emotioneel vlak
- inspeelt op de meest voorkomende problemen bij deze ontwikkeling

1 De verzorgende/zorgkundige organiseert de eigen werkzaamheden

1.1 Inzicht hebben in de sector

- Taak en verantwoordelijkheid van de verzorgende/zorgkundige/zorgkundige
- Het eigen sociaal statuut
- Juridische aspecten met betrekking tot de verzorgende/zorgkundige

1.2 Handelen vanuit een zorgvisie

- De invloed van een zorgvisie op het zorgproces
- Het effect van veranderingen in de zorgvisie op het zorgproces
- Behoeften van de zorgvrager

1.3 Aandacht hebben voor de eigen persoonlijkheid

- Aandacht hebben voor eigen waarden en normen
- Eigen emoties en gevoelens herkennen en verduidelijken
- Eigen handelen en houding evalueren
- Omgaan met ongewenste intimiteiten
- Informeren over eigen rechten en plichten

1.4 Flexibel en doelbewust werken

- Zich aan wisselende werkomstandigheden aanpassen
- Het eigen functioneren bespreken
- Zich aanpassen aan de zorgvrager en zijn omgeving

2 De verzorgende/zorgkundige werkt methodisch

- Systematisch verpleegkundig handelen
- De betekenis van Minimaal Zorgkundige Gegevens en Minimaal Psychiatrische Gegevens kennen
- Minimaal Zorgkundige Gegevens registreren
- De verschillende werkzaamheden op elkaar afstemmen
- Een zorgplan uitvoeren

- Observaties uitvoeren en rapporteren van veranderingen op fysisch, psychisch en sociaal vlak binnen de context van de activiteiten van het dagelijks leven
- Handelen in overeenstemming met het beroepsgeheim
- Rekening houden met principes van ecologie, economie, hygiëne en veiligheid

3 De verzorgende/zorgkundige werkt in team

- Werken onder supervisie en toezicht van een verpleegkundige
- Rekening houden met de meervoudige relatie tussen verpleegkundigen, zorgkundigen en het multidisciplinair team
- Overleggen met verantwoordelijken, collega's en zorgvrager
- Opdrachten van andere zorgverstrekkers aanvaarden
- In team aan een zorgplan werken
- Schriftelijk en mondeling rapporteren

4 De verzorgende/zorgkundige werkt met en binnen het sociale netwerk van de zorgvrager

4.1 Een beroepsrelatie met de zorgvrager en zijn sociaal netwerk aangaan

- Het belang van het contact met het netwerk erkennen en respecteren
- Initiatief nemen
- De eigen omgangsvaardigheden op de zorgvrager en zijn sociaal netwerk afstemmen
- De zorgvrager en zijn omgeving informeren en adviseren conform het zorgplan voor wat de toegestane technische verstrekkingen betreft
- Werk en privé gescheiden houden

4.2 Een beroepsrelatie met de zorgvrager en zijn sociaal netwerk onderhouden

- De eigen plaats binnen het netwerk bewaken
- Rekening houden met de belevingswereld, de cultuur en de leefomgeving van het netwerk
- Contacten onderhouden
- Afspraken respecteren
- Respect tonen
- Inspraak geven
- Zich assertief gedragen
- Bij elk contact empathisch en in verstaanbare taal met de zorgvrager communiceren
- Omgaan met emoties
- Omgaan met emotionele pijn
- De zorgvrager en zijn omgeving bijstaan in moeilijke momenten
- Omgaan met conflicten en probleemgedrag

4.3 Een beroepsrelatie met de zorgvrager en zijn sociaal netwerk beëindigen

- Afscheid nemen na afloop van de zorg

5 De verzorgende/zorgkundige benadert de zorgvrager empathisch

- De zorgvragen herkennen en erkennen
- Zelfzorg stimuleren
- Respect tonen voor beperkingen
- De relatie tussen gevoelens en lichaamstaal herkennen, erkennen en er gepast op reageren
- Rekening houden met de belevingswereld, de cultuur, de leefomgeving en de gewoonten van de zorgvrager
- De vereiste omgangsvormen toepassen
- Assertief reageren

6 De verzorgende/zorgkundige verplaatst de zorgvrager en begeleidt hem bij de beweging conform het zorgplan

- De gepaste lichaamshoudingen en de bijhorende hulpmiddelen kiezen
- De zorgvrager volgens zijn wens of therapeutische noodzakelijkheid installeren
- De zorgvrager correct fixeren
- De correcte til- en heftechnieken toepassen
- De zorgvrager op een goede manier met de gepaste hulpmiddelen verplaatsen
- De zorgvrager bij het bewegen begeleiden
- Maatregelen ter voorkoming van lichamelijke letsels toepassen

7 De verzorgende/zorgkundige voert verpleegkundige handelingen uit conform het zorgplan onder supervisie en toezicht van een verpleegkundige

1°) Lijst van 12 januari 2006:

- Het observeren en signaleren bij de patiënt/resident van veranderingen op fysisch, psychisch en sociaal vlak binnen de context van de activiteiten van het dagelijks leven (ADL).
- Het informeren en adviseren van de patiënt/resident en zijn familie conform het zorgplan, voor wat betreft de toegestane technische verstrekkingen.
- Het bijstaan van de patiënt/resident en zijn omgeving in moeilijke momenten.
- Mondzorg.

- Het verwijderen en heraanbrengen van kousen ter preventie en/of behandeling van veneuze aandoeningen, met uitsluiting van compressietherapie met elastische verbanden.
- Het observeren van het functioneren van de blaassonde en het signaleren van problemen.
- Hygiënische verzorging van een geheelde stoma, zonder dat wondzorg noodzakelijk is.
- De orale vochtinname van de patiënt/resident bewaken en het signaleren van problemen.
- De patiënt/resident helpen bij inname van geneesmiddelen via orale weg, nadat het geneesmiddel door middel van een distributiesysteem, door een verpleegkundige of een apotheker werd klaargezet en gepersonaliseerd.
- De vocht- en voedseltoediening bij een patiënt/resident langs orale weg helpen verrichten, uitgezonderd bij slikstoornissen en bij sondevoeding.
- De patiënt/resident in een functionele houding brengen met technische hulpmiddelen en het toezicht hierop, conform het zorgplan.
- Hygiënische verzorging van patiënten/residenten met een dysfunctie van de ADL, conform het zorgplan.
- Vervoer van patiënten/residenten, conform het zorgplan.
- Toepassing van de maatregelen ter voorkoming van lichamelijke letsels, conform het zorgplan.
- Toepassing van de maatregelen ter voorkoming van infecties, conform het zorgplan.
- Toepassing van de maatregelen ter voorkoming van decubitusletsels, conform het zorgplan.
- Het meten van de polsslag en de lichaamstemperatuur en het meedelen van de resultaten.
- De patiënt/resident helpen bij niet steriele afname van excreties en secreties.

2°) Lijst van 1 september 2019:

- Meting van de parameters behorende tot de verschillende biologische functiestelsels, met inbegrip van de glycemie meting door capillaire bloedafname. De zorgkundige moet de resultaten van deze metingen tijdig en accuraat rapporteren aan de verpleegkundige.
- Toediening van medicatie, met uitsluiting van verdovende middelen, die voorbereid is door de verpleegkundige of de apotheker langs volgende toedieningswegen:
 - oraal (inbegrepen inhalatie);
 - rectaal;
 - oogindruppeling;
 - oorindruppeling;
 - percutaan;

- subcutaan: enkel voor wat betreft de subcutane toediening van gefractioneerde heparine.
- Voeding en vochttoediening langs orale weg.
- Manuele verwijdering van fecalomen.
- Het verwijderen en heraanbrengen van verbanden en van kousen ter preventie en/of behandeling van veneuze aandoeningen.

8 De verzorgende/zorgkundige dient EHBO toe

- Levensbedreigende situaties herkennen en de juiste procedure toepassen
- Bij noodsituaties zorgen voor de veiligheid van de slachtoffers en de omgeving
- De hulpdiensten op een efficiënte wijze verwittigen
- Slachtoffers ondersteunen
- Bij het uitvallen van de vitale functies de gepaste procedure toepassen
- Reanimatietechnieken toepassen
- Efficiënt ingrijpen bij bloedingen
- Eerstehulptechnieken toepassen bij:
 - orthopedische letsels
 - verstikking
 - verdrinking